

MOJI SPOMINI NA ŠOLO

Osnovno šolo sem obiskovala na Vrhniki. V prvem razredu me je učila Nuša Rape, v drugem Ivana Dekleva, nato pet let Marija Petkovšek, zadnje leto pa Grega Novak. V šolo sem šla jeseni 1927. *Prvčkov* nas je bilo tisto leto za tri razrede. Najprej smo bili pomešani, nato pa so nas razdelili, *en* razred samo deklice, *en* razred dečki in *en* mešani razred. V dekliškem razredu sem bila sedem let, osmo leto pa v mešanem.

Dobro se spominjam učiteljice Marije Petkovšek. Bila je skrbna in natančna. Dosti nas je naučila, ne le predpisane šolske snovi, spremljala nas je tudi v našem odraščanju. Pripovedovala nam je o življenju, dolžnostih in odgovornosti, o spoštovanju, zlasti do matere, kar je posebej poudarjala. Sama je mamo zgodaj izgubila. Sicer pa je bila stroga. Včasih je bilo treba tudi »nastaviti roko« za palico. Take kazni jaz nisem nikoli dobila. Spomnim pa se, da sem se nekoč med poukom pod klopjo sezula, ker so me od ozeblin zelo srbele noge. Slabo obuti smo pozimi hodili v šolo. Sedela sem v drugi klopi, zato je opazila, kaj počnem. Za kazen me je odvlekla v višji razred, kjer sem morala povedati, kaj sem delala med poukom. Kaj hujšega pa ni bilo.

Spomnim se nekaterih zaključkov pouka. Enkrat, najbrž je bilo ob koncu petega ra-

zreda, smo se zbrale v Močilniku. Učiteljica Petkovšek nam je naročila jerbas češenj, povezanih v šopke po 6 češenj. Za vsako je bil šopek. Konec šestega ali sedmega razreda smo se skupaj s fantovskim razredom z vlakom peljali do Trbovelj. Od tam smo šli peš čez hrib v Hrastnik, kjer smo si v steklarni ogledali, kako se tali steklo. Nekaj fantov si je opeklo prste ob stekleni masi, ki jo je steklar potegnil iz peči. Domov smo si lahko odnesli majhne steklene kozarčke. Na začetku osmega razreda pa smo šli gledat, kako je arheolog Walter Schmid izkopal rimsko naselbino Nauportus na Dolenjih njivah ob Ljubljanci, blizu Kotnikove opekarne. Spomnim se, da smo šli skupaj s fanti nekega vročega dne gledat arheološko najdišče. Videli smo samo odkopane jame. Govorili pa so, da so izkopali cel lonec denarja. Tega nismo videli. Za 1. november nas je učiteljica vodila na pokopališče krasit križe v prvi svetovni vojni padlih vojakov. Grobov takrat ni bilo več, le križi z imeni so še stali ob pokopališkem zidu.

Ko smo se čez leta srečale sošolke, smo se učiteljice Marije Petkovšek hvaležno spominjale. Ob koncu šolskega leta pa se ji nismo nikoli posebej zahvalile. To včasih ni bila navada. Ob njeni smrti sem spletla venec in ji ga nesla na grob.

V osmem razredu smo bili s fanti skupaj. Učitelj Grega Novak nas je posedel po učnih uspehih, slabše v prve klopi, dobre zadaj. Imeli smo različne klopi, večje in manjše. Dekleta smo dobila boljše, večje. Tudi učitelj Novak je bil strog, vendar kaznovanja s palico ni bilo več. Bili smo že večji in je zaleglo že, če je povzdignil glas.

Takrat smo imela dekleta v šoli tudi gospodinjski pouk, fantje pa so delali v sadnem vrtu. Šola je imela velik vrt, kjer je učitelj Novak fante učil obrezovanja in cepljenja sadnih dreves. On in učitelj Slavko Vuk sta bila znana, da delo v sadnem vrtu odlično

obvladata. Tako sta fante za to delo prav navdušila. *Pevcarje*, ki so jih sami cepili, so učenci lahko odnesli domov in jih posadili v domačem sadovnjaku.

Dekleta smo dve uri tedensko obiskovala gospodinjstvo šolo v Butenkovi hiši, v tedanji ubožnici. V pritličju smo imele na razpolago kuhinjo z velikim prostostoječim štedilnikom in posodo ter veliko jedilnico. Učila nas je Marija Pleško. Navadno smo si skuhale kosilo. Kar smo potrebovale, smo si prinesle od doma. Spomnim se, da sem nekoč nesla glavo zelja. Učile smo se tudi, kako pogrniti mizo, kako servirati, ...

Učenke gospodinjstva, konec šol. leta 1934/35. V Močilniku, fotografiral Gregor Novak.

Prva vrsta (sedijo): Ana Žitko iz Verda, Marica Istenič z Vrhnik, Minka Dobrovoljc, Stana Kržišnik Žontova iz Verda, Franja Mihevc z Vrhnik; druga vrsta: Ema Kette, Slavka Možina, Vida Grom z Vrhnik, Tinca Birtič Plonova, Francka Markelj, za njo učiteljica Marija Pleško, Tončka Brenčič, učiteljica Marija Petkovšek, Marija Gruden, Marija Per Novak, Zofija Slabe; tretja vrsta: Pepca Tomažin, Angela Kržič, Mici Podobnik, Marija Nagode s Stare Vrhnik, Marija Remžgar iz Sinje Gorice, Mrlakova iz Sinje Gorice, Pepca Voljč, Francka Grom s Stare Vrhnik (*foto in podatki: F. Zalaznik*).

Za zaključek pouka ob koncu leta smo povabile starše. Pripravile smo jim praznično kosilo ter jim ga lepo, po pravilih postregle. Ob zaključku šolanja pa smo se zbrale v Močilniku z učiteljicama Marijo Pleško in Marijo Petkovšek za spominsko fotografijo.

V osmem razredu smo šli na tridnevni izlet na morje, kar je bilo takrat nekaj posebnega. Učitelj je vse dobro pripravil. Denar smo zbirali vse leto, »da staršem na koncu ne bo treba dosti prispevati«, nas je spodbujal. Pripravili smo igrico Čudežne gosli, ki smo jo uprizorili v Sokolskem domu in z vstopnino znatno povečali »izletniški fond«.

Prispevek je dal tudi krajevni odbor Jadranske straže. Obiskali smo Kraljevico. S kamionom nas je peljal vrhniški prevoznik Štirn. Dvakrat smo prespali v domu Kraljice Marije, kjer so nam kar po tleh postlali s slamo. Zato nam je učitelj naročil, da smo vzeli s seboj *deke*. Iz Kraljevice smo se s čolnom peljali na Sušak in obiskali Trsat. Na Reko nismo mogli, ker je spadala pod Italijo.

Po pripovedovanju Francke Zalaznik zapisala Marija Oblak Čarni, oktobra 2013.

Srečanje nekdanjih sošolcev, letnikov 1920, 1921, iz razredov Marije Petkovšek in Gregorja Novaka, v gostilni Marinčič v Verdu, pred letom 1974.

Prva vrsta: x, Mihevčeva, Minka Polanšek, Malči Knapič Vincetič, učitelj Grega Novak in učiteljica Marija Petkovšek, Franica Zupan-Koblar, Marija Modrijan, Marica Istenič; 2. vrsta: x, Vidmar iz Verda, Rafael Mihevc, Franc Moškon, Rudi Papež, Ančka Markelj, Mihela Tomšič, Tončka Jurjevčič Seljak, Pepca Voljč, Mici Per Novak, za njo Mrlakova, Angela Kenk, Angela Kržič Noč, Vinko Kržič, Marija Gruden; 3. vrsta: x, Škof, Slabe, Tinca Birtič Ribačenko, Ančka Hladnik Štefinova, Tone Mesec, Francka Zalaznik, x, Mara Nagode Lezejeva; 4. vrsta: Ciril Nagode, Franc Popit, Stanko Habe, x (*foto in podatki: Francka Zalaznik*).